ΕΤΟΣ Δ΄. Ἐν Ἡρακλείῳ Κρήτης τῇ 19 Ἰανουαρίου 1914 ΑΡΙΘ. 161.

ΠΟΙΜΗΝ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟΝ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΝ ΚΗΡΥΓΜΑ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ

ΥΠΟ ΤΗΣ ΕΝ ΚΡΗΤΗι ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

ΔΑΠΑΝΗι ΤΩΝ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΑΚΩΝ ΤΑΜΕΙΩΝ ΚΡΗΤΗΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΥΜΕΝΙΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΚΡΗΤΗΣ.—*Τὸ Σύμβολον τῆς Πίστεως. Ὁμιλία τριακοστὴ δευτέρα. Ὁ ἐπὶ γῆς βίος τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Γ΄. ἔτος τοῦ θείου Αὐτοῦ Κηρύγματος*

ΧΡΥΣΑΝΘΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΡΕΘΥΜΝΗΣ ΚΑΙ ΑΥΛΟΠΟΤΑΜΟΥ. — *Λειτουργικαὶ ὁμιλίαι. Ὁμιλία τεσσαρακοστὴ ἑβδόμη. Τὸ Μυστήριον τῆς Ἁγίας Εὐχαριστίας (Ζ΄. Ἡ ὁλότης τοῦ Χριστοῦ ἐν τῇ Ἁγίᾳ Εὐχαριστίᾳ.*

ΤΟ ΣΥΜΒΟΛΟΝ ΤΗΣ ΠΙΣΤΕΩΣ

ΟΜΙΛΙΑ ΛΒ΄.

Ο ΕΠΙ ΓΗΣ ΒΙΟΣ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ΗΜΩΝ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ

Γ΄. ΕΤΟΣ ΤΟΥ ΘΕΙΟΥ ΑΥΤΟΥ ΚΗΡΥΓΜΑΤΟΣ

*« Σαρκωθέντα ἐκ Πνεύματος Ἁγίου καὶ Μαρίας
» τῆς Παρθένου καὶ ἐνανθρωπήσαντα».*

Μεταβαίνομεν σήμερον εἰς τὸ τρίτον ἔτος τῆς θαυμασίας δράσεως καὶ τοῦ θείου κηρύγματος τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Μετὰ τὸ τρίτον Πάσχα ὡς στάδιον τοῦ Εὐαγγελικοῦ αὐτοῦ κηρύγματος ἐξελέξατο ὁ Κύριος ἡμῶν τὴν Γαλιλαίαν, οὐχὶ διότι ἦτο ἡ χώρα τῆς Πατρίδος καὶ τῶν συγγενῶν αὐτοῦ, ἀλλὰ διότι ἐνταῦθα ἡ καταδίωξις τῶν Γραμματέων καὶ Φαρισαίων ἦτο ἠπιωτέρα, ἐν ᾧ οἱ τῆς Ἰουδαίας Φαρισαῖοι ἦσαν ἀδιάλλακτοι καὶ ἐζήτουν νὰ θανατώσωσιν αὐτόν, ἐπειδὴ δὲν ἠδύναντο νὰ ἀνεχθῶσι τὴν γενικὴν φήμην, ὅτι ἦτο ἀπεσταλμένος παρὰ Θεοῦ Προφήτης.

Ἐν Γαλιλαίᾳ συνήχθησαν πρὸς αὐτὸν Γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ἀπὸ τῶν Ἱεροσολύμων καὶ προσεπάθουν νὰ εὕρωσιν ἀφορμὴν κατηγορίας κατ᾽ αὐτοῦ προβάλλοντες ὅτι οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἔτρωγον ἀνίπτοις

χερσὶ παραβαίνοντες τὴν παράδοσιν τῶν πρεσβυτέρων. Ἀλλ' ὁ Κύριος ἐλέγχει αὐτοὺς πικρῶς, ὅτι παραβαίνουσι τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ διὰ νὰ τηρήσωσι τὴν παράδοσιν τῶν ἀνθρώπων, καὶ διδάσκει αὐτούς, ὅτι καθαριότης ἀληθὴς καὶ θεοφιλὴς εἶναι νὰ τηρῇ τις τὴν ἑαυτοῦ καρδίαν καθαρὰν ἀπὸ τῶν πονηρῶν διαλογισμῶν, τῶν παθῶν καὶ τῶν κακιῶν. Ἐκ τῆς Γαλιλαίας ἔρχεται εἰς τὰ μέρη Τύρου καὶ Σιδῶνος, ὅπου ἐξαπλοῖ τὴν θαυματουργικὴν καὶ εὐεργετικὴν αὐτοῦ ἐνέργειαν καὶ εἰς τὸν Ἐθνικὸν κόσμον, μολονότι, ὡς ἔλεγεν, ἦτο ἀπεσταλμένος εἰς τὰ ἀπολωλότα πρόβατα τοῦ οἴκου Ἰσραήλ. Ἐνταῦθα ἐνδοὺς εἰς τὴν θερμὴν παράκλησιν καὶ τὴν θερμοτέραν ἀκόμη πίστιν τῆς Χαναναίας καὶ Ἑλληνίδος ἐκείνης γυναικὸς θεραπεύει τὴν δαιμονιζομένην θυγατέρα αὐτῆς.

Ἐντεῦθεν μεταβαίνει ὁ Σωτὴρ πρὸς τὴν θάλασσαν τῆς Γαλιλαίας, ὅπου διδάσκει τὸ Εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας καὶ τελεῖ ἄπειρα θαύματα, ὡς ἐκ τοῦ ὁποίου οἱ ὄχλοι θαυμάζουσι βλέποντες κωφοὺς ἀκούοντας, βωβοὺς λαλοῦντας, τυφλοὺς βλέποντας καὶ χωλοὺς περιπατοῦντας, καὶ δοξάζουσι τὸν Θεὸν τοῦ Ἰσραήλ. Ἐνταῦθα ἐθεράπευσε καὶ κωφὸν μογγιλάλον διὰ μόνης τῆς ἀφῆς τῆς γλώσσης αὐτοῦ καὶ τοῦ παντοδυνάμου αὐτοῦ λόγου, *«ἐφφαθὰ»* ἤτοι *«διανοίχθητι»*, καὶ εὐθὺς διηνοίχθησαν αἱ ἀκοαὶ αὐτοῦ, καὶ ἐλύθη ὁ δεσμὸς τῆς γλώσσης αὐτοῦ καὶ ἐλάλει ὀρθῶς. Ἐκεῖ ἐν τῷ ἐρήμῳ ἐκείνῳ τόπῳ βλέπει ὁ Κύριος τὸν ὄχλον ἐπιμένοντα ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας εἰς τὴν ἀκρόασιν τῆς θείας αὐτοῦ διδασκαλίας χωρὶς τροφήν· σπλαγχνίζεται καὶ τρέφει αὐτοὺς θαυμασίως δι' ἑπτὰ μόνον ἄρτων καὶ ὀλίγων ἰχθυδίων συμποσουμένους εἰς τετρακισχιλίους ἄνδρας χωρὶς γυναικῶν καὶ παιδίων.

Ἐνταῦθα ἄξιον παρατηρήσεως εἶναι τὸ ἑπόμενον· Καὶ κατὰ τὴν περίστασιν αὐτὴν καὶ ὅταν ἐχόρτασε τοὺς πεντακισχιλίους ἄνδρας ὁ Κύριος ἡμῶν πρῶτον λαμβάνει τοὺς ἄρτους εἰς χεῖρας καὶ εὐχαριστεῖ τὸν Θεόν, καὶ εἶτα διαμερίζει αὐτοὺς εἰς μικρὰ τεμάχια, τὰ ὁποῖα δίδει εἰς τοὺς μαθητάς, καὶ οἱ μαθηταὶ διαμοιράζουσι ταῦτα εἰς τοὺς ὄχλους. Ἐντεῦθεν ἔρχεται διὰ πλοίου εἰς τὰ μέρη τῆς Μαγδαλᾶ, ὅπου προσελθόντες οἱ Φαρισσαῖοι καὶ οἱ Σαδδουκαῖοι ἐζήτουν νὰ δείξῃ εἰς αὐτοὺς σημεῖον ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ, ὅτι εἶναι ὁ παρὰ τοῦ Θεοῦ ἀπεσταλμένος Μεσσίας. Ὁ Χριστὸς ἀπαντᾷ, ὅτι οὐδὲν ἄλλο σημεῖον θὰ δοθῇ εἰς τὴν πονηρὰν αὐτῶν γενεάν, εἰμὴ τὸ σημεῖον τοῦ Ἰωνᾶ τοῦ Προφήτου, ἤτοι τὸ τῆς Ταφῆς καὶ τῆς Ἀναστάσεως αὐτοῦ, καὶ καταλιπὼν αὐτοὺς ἀνεχώρησε. Καθ'ὁδὸν δὲ διδάσκει τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ νὰ ἀπέχωσι τῆς ζύμης, ἤτοι *«ἀπὸ τῆς » διδαχῆς τῶν Φαρισσαίων καὶ τῶν Σαδδουκαίων»*.

Μετὰ ταῦτα ἔρχεται εἰς Βηθσαϊδά, ὅπου θεραπεύει τυφλὸν διὰ τοῦ πτύσματος καὶ τῆς διπλῆς ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ τυφλοῦ. Ἐκ Βηθσαϊδᾶ ἔρχεται εἰς τὰ μέρη Καισαρείας τῆς Φιλίππου, ὅπου ἐρωτᾷ τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, ὁποῖόν τινα θεωρεῖ αὐτὸν ὁ κόσμος. Οἱ δὲ εἶπον, ὅτι ἄλλοι μὲν θεωροῦσιν αὐτὸν Ἰωάννην τὸν Βαπτιστήν, ἄλλοι Ἠλίαν καὶ ἄλλοι Ἱερεμίαν, ἢ ἕνα τῶν προφητῶν. Τότε ἐρωτᾷ

αὐτοὺς ὁ Χριστός· «*Ὑμεῖς δὲ τίνα μὲ λέγετε εἶναι ;*» Εὐθὺς τότε ὁ Πέτρος ἀποκρινόμενος ὥς ἐκ προσώπου πάντων λέγει· ἡμεῖς, λέγομεν καὶ πιστεύομεν, «*ὅτι Σὺ εἶ ὁ Χριστὸς ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος*». Ἐμακάρισε τότε ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς τὸν Πέτρον καὶ εἶπεν εἰς αὐτὸν ὅτι τὴν ὁμολογίαν ταύτην τῆς ἀληθοῦς αὐτῶν πίστεως ἀπεκάλυψεν αὐτοῖς οὐχὶ ἄνθρωπος, ἀλλ' αὐτὸς ὁ Θεός. Λέγει δὲ προσέτι εἰς αὐτὸν, σὺ εἶσαι Πέτρος, ἐπώνυμος τῆς πέτρας, καὶ ἐπὶ ταύτης τῆς Πέτρας, ἐπὶ ταύτης δηλονότι τῆς ὁμολογίας τῆς πίστεως ὑμῶν πρὸς ἐμὲ, ὅτι ἐγώ εἰμι ὁ Χριστὸς, ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος, θὰ οἰκοδομήσω τὴν Ἐκκλησίαν μου, ἐναντίον τῆς ὁποίας αἱ πύλαι τοῦ Ἅδου, ἤτοι ἡ δύναμις τοῦ Σατανᾶ, οὐδέποτε θὰ κατισχύσωσι· Θὰ σοὶ δώσω δὲ τὰς κλεῖς τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν, καὶ τὴν δύναμιν τοῦ δεσμεῖν καὶ λύειν τὰς τῶν ἀνθρώπων ἁμαρτίας. Ταὐτοχρόνως συνέστησεν εἰς τοὺς ἑαυτοῦ μαθητὰς εἰς μηδένα νὰ εἴπωσιν ὅτι αὐτὸς εἶναι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς, καὶ ἤρξατο νὰ προλέγῃ τὰ περὶ τοῦ Πάθους τοῦ Θανάτου καὶ τῆς Ἀναστάσεως αὐτοῦ.

Ἐν ᾧ ὅμως ὁ Σωτὴρ προέλεγεν ὅσα ἔμελλε νὰ πάθῃ πρὸς τελείωσιν τοῦ μυστηρίου τῆς Ἀπολυτρώσεως, ὁ Ἀπόστολος Πέτρος γήϊνα ἀκόμη φρονῶν περὶ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἂν καὶ πρὸ ὀλίγου καὶ πολλάκις ἄλλοτε ὡμολόγησε παρρησίᾳ τὴν θεότητα αὐτοῦ, παραλαμβάνει τὸν Ἰησοῦν κατ' ἰδίαν, καὶ ἤρξατο νὰ ἐπιτιμᾷ καὶ νὰ συμβουλεύῃ αὐτὸν νὰ μὴ ἀπέλθῃ εἰς Ἱεροσόλυμα καὶ νὰ ἀποθάνῃ. Ἀλλ' ὁ Κύριος ὁ πρὸ ὀλίγου μακαρίσας αὐτὸν, ἐπιτιμᾷ ἤδη αὐτὸν αὐστηρῶς εἰπών· «*Ὕπαγε ὀπίσω μου,* » *Σατανᾶ· σκάνδαλόν μου εἶ· ὅτι οὐ φρονεῖς τὰ τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ τὰ τῶν* » *ἀνθρώπων*». Τότε δημοσίᾳ κηρύττει πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, ὅτι ὅστις θέλει νὰ ἀκολουθήσῃ αὐτὸν, οὗτος πρέπει νὰ ἀρνηθῇ ἑαυτὸν καὶ νὰ ἄρῃ τὸν σταυρὸν αὐτοῦ καὶ νὰ ἀκολουθήσῃ, ἐὰν θέλῃ νὰ σώσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, καὶ νὰ τύχῃ ἐν οὐρανοῖς θείας δόξης.

Ἓξ ἡμέρας ὕστερον ἀπὸ τὰ ἀνωτέρω γεγονότα παραλαμβάνει ὁ Κύριος τὸν Πέτρον, τὸν Ἰάκωβον καὶ τὸν Ἰωάννην καὶ ἀνέρχεται εἰς τὸ ὄρος Θαβὼρ, ὅπου μεταμορφοῦται ἐνώπιον τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, καταδείξας εἰς αὐτοὺς τὴν δόξαν τῆς ἑαυτοῦ θεότητος. Ἐπιμαρτυρεῖ δὲ τὴν θεότητα αὐτοῦ οὐ μόνον διὰ τῆς παρουσίας τῶν δύο μεγάλων προφητῶν, τοῦ Μωσῆ καὶ τοῦ Ἠλία, ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς ἐκ μέσου τῆς φωτεινῆς νεφέλης ἀκουσθείσης θείας καὶ μεγαλοπρεποῦς φωνῆς τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρός, «*Οὗτος ἐστιν ὁ Υἱός μου ὁ ἀγαπητός, ἐν ᾧ ηὐδόκησα· αὐτοῦ ἀκούετε*». Καταβὰς δὲ ἐκ τοῦ ὄρους θεραπεύει υἱὸν μονογενῆ δαιμονιζόμενον, ἀφ' οὗ πρότερον ἤλεγξε τὴν ἀπιστίαν τοῦ πατρὸς καὶ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, οἱ ὁποῖοι δὲν ἠδυνήθησαν νὰ θεραπεύσωσιν αὐτὸν, καὶ διδάσκει ὅτι πρὸς θεραπείαν τοῦ γένους τούτου, πρέπει τὴν ζῶσαν καὶ ἔνθερμον πίστιν νὰ παρακολουθῇ ἡ προσευχὴ καὶ ἡ νηστεία. Ἐξελθὼν ἐκεῖθεν ὁ Ἰησοῦς καὶ παραπορευόμενος ἄγνωστος διὰ τῆς Γαλιλαίας προλέγει καὶ πάλιν εἰς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, «*ὅτι ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται εἰς χεῖ-*

» *ρας ἀνθρώπων, καὶ ἀποκτεινοῦσιν αὐτόν, καὶ ἀποκτανθεὶς τῇ τρίτῃ* » *ἡμέρᾳ ἀναστήσεται*». Οἱ δὲ ταῦτα ἀκούσαντες, ἐλυπήθησαν σφόδρα· ἀλλὰ καὶ ἐφοβοῦντο νὰ ἐπερωτήσωσιν αὐτόν.

Μετὰ ταῦτα ἐπέστρεψεν ὁ Ἰησοῦς μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ εἰς τὴν Καπερναούμ. Ἐκεῖ προσῆλθον οἱ τὰ δίδραχμα λαμβάνοντες, τὰς δύο δηλονότι δραχμάς, τὰς ὁποίας ἕκαστος Ἰουδαῖος ὑπερβὰς τὴν ἡλικίαν τῶν εἴκοσιν ἐτῶν ἐπλήρωνεν ὡς φόρον ὑπὲρ τῆς καλῆς τοῦ Ναοῦ διατηρήσεως. Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς διέταξεν εὐθὺς τὸν Πέτρον νὰ βάλῃ ἄγκιστρον εἰς τὴν θάλασσαν καὶ τὸ τετράδραχμον (στατῆρα), τὸ ὁποῖον θὰ εὕρισκεν εἰς τὸν πρῶτον ἰχθῦν, τὸν ὁποῖον θὰ ἀνέσυρε, νὰ πληρώσῃ δι᾽ ἑαυτὸν καὶ διὰ τὸν Χριστόν. Τότε ἠγέρθη φιλονεικία μεταξὺ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ περὶ πρωτείων, ἤτοι τίς θὰ εἶναι μείζων ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν. Ἐκ τούτου λαβὼν ἀφορμὴν ὁ Σωτὴρ διδάσκει αὐτοὺς τὴν ταπείνωσιν, εἰπών· «*Εἴ τις θέλει πρῶτος εἶναι, ἔστω πάντων ἔσχατος καὶ πάντων διά*» *κονος*». Εἰς τὴν ἐρώτησιν δὲ τοῦ Ἰωάννου περὶ τοῦ ἐκβάλλοντος τὰ δαιμόνια ἐπὶ τῷ ὀνόματι τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, χωρὶς νὰ ἀκολουθῇ αὐτόν, ἀποκρίνεται, ὅτι δὲν πρέπει νὰ ἐμποδίζωσιν αὐτόν, διότι, λέγει· «*ὃς οὐκ* » *ἔστι καθ᾽ ἡμῶν, ὑπὲρ ἡμῶν ἐστιν*». Ὁμιλεῖ ἔπειτα περὶ σκανδάλων, καὶ δεικνύει τὴν μεγάλην ποινήν, ἥτις ἐπικρέμαται κατὰ τῶν σκανδαλιζόντων. Ταυτοχρόνως τότε κηρύττει τὴν ὑπὲρ τῶν ἁμαρτωλῶν εὐσπλαγχνίαν τοῦ Θεοῦ, θεσπίζει κανόνας περὶ ἐκκλησιαστικῆς εὐταξίας ὡς πρὸς τοὺς σφάλλοντας, καὶ χορηγεῖ εἰς πάντας γενικῶς τοὺς Ἀποστόλους τὴν ἐξουσίαν τοῦ δεσμεῖν καὶ λύειν, τὴν ὁποίαν πρότερον εἶχεν ὑποσχεθῆ εἰς τὸν Πέτρον. Ἐπειδὴ δὲ ὁ Πέτρος ἀπέτεινεν αὐτῷ τὴν ἐρώτησιν· «*Κύριε, ποσά*» *κις ἁμαρτήσει εἰς ἐμὲ ὁ ἀδελφός μου, καὶ ἀφήσω αὐτῷ; Ἕως ἑπτά*» *κις;*» Ὁ Σωτὴρ δίδει τὴν ἀπάντησιν· «*Οὐ λέγω σοι ἕως ἑπτάκις, ἀλλ᾽* » *ἕως ἑβδομηκοντάκις ἑπτά*», καὶ ἀμέσως πρὸς ἐπεξήγησιν τῶν λόγων του τούτων ἔφερε τὴν παραβολὴν τοῦ δούλου, τοῦ ὀφειλέτου τῶν μυρίων ταλάντων.

Ἐπειδὴ ἡ ἑορτὴ τῆς Σκηνοπηγίας ἐπλησίαζεν ἀφήνει πλέον διὰ παντὸς ὁ Κύριος τὴν Γαλιλαίαν καὶ τὴν Καπερναοὺμ καὶ ἀναβαίνει εἰς τὴν Ἰουδαίαν. Ὅταν δὲ διήρχετο διὰ τῆς Σαμαρείας οἱ κάτοικοι κώμης τινὸς δὲν ἐδέχθησαν αὐτόν, τὸ ὁποῖον ἐξώργισε τοὺς Ἀποστόλους, οἱ ὁποῖοι ἀπῄτησαν νὰ τιμωρήσῃ αὐτοὺς ὁ Σωτὴρ δι᾽ οὐρανίου πυρός. Ἀλλ᾽ οὗτος εἶπεν· Ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἦλθεν οὐχὶ νὰ ἀπολέσῃ, ἀλλὰ νὰ σώσῃ ψυχάς.

Μάθωμεν καὶ ἡμεῖς, Χριστιανοί μου, ἐκ τοῦ τελευταίου τούτου παραδείγματος τοῦ Χριστοῦ οὐχὶ νὰ καταρώμεθα καὶ νὰ ζητῶμεν ἀντεκδικήσεις κατὰ τῶν διωκόντων ἡμᾶς, ἀλλὰ νὰ προσευχώμεθα ὑπὲρ αὐτῶν καὶ τῆς σωτηρίας τῶν ψυχῶν αὐτῶν, ἐπ᾽ ἀγαθῷ πάλιν ἡμῶν τῶν ἰδίων καὶ διὰ τὴν σωτηρίαν τῶν ἡμετέρων ψυχῶν. Γένοιτο.

ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΑΙ ΟΜΙΛΙΑΙ

ΟΜΙΛΙΑ ΜΖ΄.

ΤΟ ΜΥΣΤΗΡΙΟΝ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΑΣ

Ζ΄.

Η ΟΛΟΤΗΣ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ ΕΝ ΤΗι ΑΓΙΑι ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΑι

«Μελίζεται καὶ διαμελίζεται ὁ Ἀμνὸς τοῦ Θεοῦ, » ὁ μελιζόμενος καὶ μὴ διαιρούμενος, ὁ πάντοτε ἐσθιό- » μενος καὶ μηδέποτε δαπανώμενος, ἀλλὰ τοὺς μετέ- » χοντας ἁγιάζων». (Λειτουρ. Χρυσοστ.)

Ἀγαπητοί μου ἀδελφοί, ὁ ἄρτος καὶ ὁ οἶνος τοῦ μυστηρίου τῆς Ἁγίας Εὐχαριστίας, εἴπαμεν πολλάκις μέχρι τοῦδε καὶ πιστεύομεν ὅλοι οἱ ὀρθόδοξοι Χριστιανοί, ὅτι μεταβάλλονται πράγματι, κατὰ τρόπον ὅστις ὑπερβαίνει τὴν ἀνθρωπίνην ἀντίληψιν, εἰς τὸ σῶμα καὶ τὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ. Ἀλλ᾿ ὁ Χριστὸς δὲν ἦτο ἁπλοῦς ἄνθρωπος νὰ ἔχῃ σῶμα μόνον καὶ ψυχήν, ἀλλ᾿ ἦτο συγχρόνως καὶ Θεός· ἦτο Θεάνθρωπος, μὲ μίαν σύνθετον ὀνομασίαν. Πρώτη λοιπὸν ἐρώτησις, τὴν ὁποίαν ὁ καθεὶς Χριστιανὸς κάμνει καθ᾿ ἑαυτόν, εἶναι ἡ ἑξῆς· ἆρά γε ὁ Κύριος ἡμῶν εἶναι *ὅλος* παρὼν ἐν τῇ Ἁγίᾳ Εὐχαριστίᾳ, ὡς ἄνθρωπος δηλ. συνάμα καὶ Θεός;

Ἄλλο· τὰ τίμια καὶ ἅγια δῶρα τῆς θείας Εὐχαριστίας μελίζονται καὶ διαμερίζονται εἰς πολλὰ μέρη. Ἄλλη λοιπὸν ἐρώτησις ἡ ἀκόλουθος· ἆρά γε ὁ Χριστὸς εἶναι πάλιν *ὅλος* εἰς μίαν ἑκάστην μερίδα τῶν διαμελισθέντων ἁγίων δώρων;

Εἶναι καὶ τρίτον τὸ ἑξῆς· ἆρά γε ὁ Κύριος ἡμῶν εἶναι παρὼν ὁ αὐτὸς πάλιν καὶ ὅλος εἰς ὅλας τὰς ἱερὰς Λειτουργίας, αἱ ὁποῖαι τελοῦνται συγχρόνως εἰς ὅλον τὸν κόσμον; Θὰ προσθέσω καὶ τέταρτον· τί ἀπογίνεται ὁ Κύριος ἡμῶν κατόπιν τῆς κοινωνίας τῶν ἀχράντων Μυστηρίων; Παραμένει πάλιν ὅλος εἰς τὰ ἀπομείναντα θεῖα δῶρα, ἢ ἀπομακρύνεται ἀπ᾿ αὐτῶν καὶ μένουν ταῦτα ἁπλοῦς ἄρτος καὶ ἁπλοῦς οἶνος, ὡς καὶ πρὶν τοῦ ἁγιασμοῦ των;

Ἰδού, ἀγαπητοί, πόσα ζητήματα ὑπάρχουν, τὰ ὁποῖα σχετίζονται μὲ τὸ θαυμασιώτατον τοῦτο μυστήριον, περὶ τῶν ὁποίων βεβαίως ἐνδιαφέρεται πᾶς Χριστιανὸς νὰ γνωρίζῃ ἀκριβῶς τί πιστεύει καὶ διδάσκει ἡ ὀρθόδοξος ἡμῶν Ἐκκλησία. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ σκοπὸς τοῦ σημερινοῦ μας

λόγου δὲν εἶναι ἄλλος παρὰ ἡ σύντομος ἔκθεσις τῆς πίστεως καὶ διδασκαλίας τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας περὶ τῶν ἀνωτέρω ζητημάτων, ἢ περὶ τῆς *ὁλότητος* τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐν τῇ Ἁγίᾳ Εὐχαριστίᾳ.

Εἶναι *ὅλος* ἐν τῇ Ἁγίᾳ Κοινωνίᾳ ὁ Κύριος ἡμῶν. Τί ἐννοοῦμεν μὲ τοῦτο; Ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἦτο, εἴπαμεν καὶ πιστεύομεν ἀδιστάκτως, Θεάνθρωπος, ἤτοι Θεὸς καὶ ἄνθρωπος, ἄνθρωπος τέλειος καὶ Θεὸς τέλειος. «Θεὸς ἐφανερώθη ἐν σαρκί». Εἰς τὰς ὀλίγας ταύτας λέξεις συνοψίζει ὁ μακάριος Παῦλος τὸ θεμελιῶδες τοῦτο δόγμα τοῦ Χριστιανισμοῦ. Ὡς ἄνθρωπος τέλειος ὁ Χριστὸς ὁμοῦ μὲ τὸ σῶμα καὶ τὸ αἷμα εἶχε καὶ ψυχὴν ἀνθρωπίνην. Κατὰ ταῦτα ὁ Κύριος ἡμῶν ὡς Θεάνθρωπος εἶχεν ἐν τῷ προσώπῳ αὐτοῦ ἡνωμένην τὴν θείαν μὲ ὁλόκληρον τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν χωρὶς νὰ συγχέεται ἡ μία μὲ τὴν ἄλλην, ὅπως ἐπρέσβευον κακοδόξως οἱ λεγόμενοι Μονοφυσῖται, χωρὶς δὲ πάλιν νὰ διαιρῆται καὶ νὰ χωρίζεται ἡ μία φύσις ἀπὸ τὴν ἄλλην, καθὼς ἐπίσης ἐσφαλμένως ἐφρόνουν οἱ ὀπαδοὶ τοῦ αἱρεσιάρχου Νεστορίου. Ἡ ἕνωσις τῆς θεότητος τοῦ Ἰησοῦ μετὰ τῆς ἀνθρωπίνης αὐτοῦ φύσεως ἦτο, ὅπως τὴν ὠνόμασαν οἱ Πατέρες τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων μὲ ἰδιαιτέρας θεολογικὰς λέξεις, *ὑποστατική, ἀδιαίρετος* καὶ *ἀσύγχυτος*. Ὅπως λοιπὸν κατὰ τὸν ἐπίγειόν του βίον ὁ Κύριος ἡμῶν ἐνεφανίσθη καὶ ἔζη ἐν τῇ ἀσυγχύτῳ, ἀδιαιρέτῳ καὶ ὑποστατικῇ ἑνώσει τῆς θείας καὶ ἀνθρωπίνης αὐτοῦ φύσεως, τοιουτοτρόπως καὶ ἐνταῦθα· ὅταν λέγωμεν, ὅτι ὁ Χριστὸς παρίσταται *ὅλος* ἐν τῷ μυστηρίῳ τῆς Ἁγίας Εὐχαριστίας, τοῦτο ἐννοοῦμεν· ὅτι δηλαδὴ ὁ Κύριος ἡμῶν εἶναι παρὼν εἰς τὴν Ἁγίαν Εὐχαριστίαν κατά τε τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχήν, τὰ ὁποῖα συνιστοῦν τὸν ἄνθρωπον, καὶ κατὰ τὴν θεότητα, τὴν μετὰ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως τοῦ Ἰησοῦ ἑνωθεῖσαν ὑποστατικῶς, ἀσυγχύτως καὶ ἀδιαιρέτως. Ποῖος μᾶς ἐφανέρωσε τὴν ὑψηλοτάτην ταύτην ἀλήθειαν; Ἐκεῖνος ὅστις διεβεβαίωσεν, ὅτι, «ὁ » τρώγων μου τὴν σάρκα καὶ πίνων μου τὸ αἷμα ἐν ἐμοὶ μένει, κἀγὼ » ἐν αὐτῷ». Διότι τί σημαίνει ἡ διαβεβαίωσις αὕτη μὲ ἄλλας λέξεις; Ἡ ἁγία Μετάληψις συνεπάγεται, λέγει, τὴν ἕνωσιν τοῦ πιστοῦ Χριστιανοῦ μετὰ τοῦ Θεανθρώπου Ἰησοῦ, τοῦ παρόντος ἐν τῇ Εὐχαριστίᾳ μεθ' ὅλων τῶν συστατικῶν αὐτοῦ, τῆς θεότητος δηλαδὴ καὶ τῆς ἀνθρωπότητος. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἐνόησαν καὶ οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας τοὺς λόγους τοῦ Ἰησοῦ· καὶ σύμφωνα μὲ αὐτοὺς ὀνομάζουν τὸ Μυστήριον τοῦτο ἁγίαν *Κοινωνίαν* καὶ *Ἕνωσιν*, θέλοντες νὰ δηλώσουν μὲ τὰς ὀνομασίας ταύτας, ὅτι οἱ κοινωνοῦντες τοῦ ἁγιωτάτου τούτου Μυστηρίου μετὰ πίστεως ἀκραδάντου, ἑνοῦνται θαυμασίως μετὰ τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ, καὶ γίνονται μέτοχοι τοῦ σώματος αὐτοῦ καὶ τῆς θεότητος. «Κοινωνεῖτε λοιπόν, προ» τρέπει τοὺς Χριστιανοὺς ὁ Ἅγιος Ἐφραὶμ ὁ Σῦρος, κοινωνεῖτε μετὰ » πίστεως τελείας τοῦ ἁγιωτάτου σώματος τοῦ Κυρίου, χωρὶς οὐδόλως νὰ » διστάζετε, ὅτι ἐσθίετε αὐτὸν τὸν Ἀμνόν. Διότι αὐτὸς *ὅλος* τῇ ἀπείρῳ » αὐτοῦ ἀγαθότητι χωρεῖ ἐν ἡμῖν». «Ὅσοι», ἐκήρυττε καὶ ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος, «ὅσοι μετέχομεν τοῦ σώματος, ὅσοι γευόμεθα τοῦ αἵματος τού» του, πρέπει νὰ ἐννοῆτε ὅτι μετέχομεν αὐτοῦ τοῦ Χριστοῦ, ὅτι γευόμεθα » ἐκείνου τοῦ ἄνω καθημένου, τοῦ προσκυνουμένου εἰς τοὺς οὐρανοὺς ὑπὸ » τῶν Ἀγγέλων, τοῦ εὑρισκομένου πλησίον τῆς ἀθανάτου δυνάμεως καὶ

» δόξης». Καὶ ταῦτα μὲν εἰς ἀπάντησιν τῆς πρώτης μας ἐρωτήσεως. Ὁ Κύριος ἡμῶν εἶναι παρὼν ὅλος ἐν τῇ Ἁγίᾳ Εὐχαριστίᾳ, ὡς Θεὸς δηλαδὴ καὶ ἄνθρωπος. Ἀλλ' εἶναι ὅλος ὁ Χριστὸς καὶ εἰς ἑκάστην μερίδα τοῦ ἄρτου καὶ τοῦ οἴνου; Αὐτὸ εἶναι τὸ δεύτερον ἐρώτημα, εἰς τὸ ὁποῖον θὰ ἀπαντήσωμεν ἀμέσως. Ποία εἶναι καὶ ἐδῶ ἡ ὀρθόδοξος διδασκαλία; Τὴν πίστιν τῆς ἀρχαίας καὶ Οἰκουμενικῆς Ἐκκλησίας ἐπὶ τοῦ προκειμένου συνοψίζουσιν αἱ ἐφεξῆς λέξεις τῆς ἱερᾶς Λειτουργίας, τὰς ὁποίας προφέρει ὁ ἱερεύς, ὅταν μελίζῃ καὶ διαμερίζῃ τὸν Ἀμνὸν τοῦ Θεοῦ διὰ νὰ πληρώσῃ τὸ Ἅγιον Ποτήριον, ἑνόνων τὸν ἅγιον ἄρτον μετὰ τοῦ τιμίου αἵματος τοῦ ἐν τῷ Ποτηρίῳ· «Μελίζεται, λέγει, καὶ διαμερίζεται ὁ Ἀμνὸς » τοῦ Θεοῦ, ὁ μελιζόμενος καὶ μὴ διαιρούμενος, ὁ πάντοτε ἐσθιόμενος » καὶ μηδέποτε δαπανώμενος, ἀλλὰ τοὺς μετέχοντας ἁγιάζων». Τί σημαίνουσιν αἱ λειτουργικαὶ αὗται λέξεις; Ὁ Ἀμνὸς τοῦ Θεοῦ, ἤτοι ὁ Κύριος Ἰησοῦς εἶναι, λέγει, εἷς καὶ ἀδιαίρετος· παρ' αὐτῷ δὲν χωρίζονται ἀλλ' οὔτε καὶ συγχέεται ἡ ἀνθρωπότης μὲ τὴν θείαν φύσιν· παρ' αὐτῷ ἐπίσης μένει ἀχώριστος ἡ ἀνθρωπίνη ψυχὴ ἀπὸ τὸ σῶμα. Ὅπως λοιπὸν ὅλος ὁ Χριστὸς εἶναι εἷς, μὴ διαιρούμενος, μὴ χωριζόμενος, ἀλλὰ καὶ μὴ συγχεομένων τῶν δύο ἐν αὐτῷ φύσεων, τοιουτοτρόπως καὶ εἰς ἑκάστην μερίδα τοῦ ἄρτου καὶ τοῦ οἴνου τῆς Ἁγίας Εὐχαριστίας εἶναι παρὼν ὁ Κύριος ἡμῶν ὁλόκληρος, ἤτοι ὡς Θεὸς καὶ ἄνθρωπος ὁμοῦ. Ἑκάστη μερὶς τῶν ἁγίων δώρων, καὶ αὐτὴ ἡ μικροτέρα εἶναι ὅλος ὁ Χριστός. Ὡς πρὸς δὲ τὴν τομήν, τὸν μερισμὸν καὶ τὴν πολλότητα, ἥτις λαμβάνει χώραν ἐν τῷ Μυστηρίῳ, ταῦτα ἀνήκουσιν εἰς τὰ εἴδη τοῦ ἄρτου καὶ τοῦ οἴνου· ἄλλως τὸ σῶμα καὶ τὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ εἶναι ἀμέριστα. Ἰδοὺ πῶς μὲ ὀλίγας λέξεις διατυπόνει ἐπὶ τοῦ προκειμένου τὴν διδασκαλίαν τῆς Ἐκκλησίας Δοσίθεος ὁ πολυμαθὴς Πατριάρχης τῶν Ἱεροσολύμων. «Ἐν ἑκάστῳ, λέγει, μέρει καὶ τμήματι ἐλαχίστῳ τοῦ μεταβληθέντος ἄρτου » καὶ οἴνου οὐκ ἔστι μέρος τοῦ σώματος καὶ αἵματος τοῦ Κυρίου, ὅπερ » βλάσφημον καὶ ἄθεον ἀλλ' ὅλος ὁλικῶς ὁ δεσπότης Χριστὸς κατ' οὐσίαν » μετὰ ψυχῆς δηλονότι καὶ θεότητος, ἤτοι τέλειος Θεὸς καὶ τέλειος ἄνθρω- » πος». Διὰ τοῦτο καὶ ἄλλος Πατριάρχης, τῆς Κωνσταντινουπόλεως οὗτος λέγει, ὅτι ὁ μεταλαμβάνων τῶν ἀχράντων Μυστηρίων «ὅλον τὸ ἅγιον » σῶμα καὶ τὸ τίμιον αἷμα τοῦ Κυρίου δέχεται, κἂν μέρος τούτων δέξηται».

Ἀλλ' εἶναι, εἴπομεν, καὶ τὸ ἑξῆς, τὸ ὁποῖον παρεδέχεσθε μὲν καὶ μέχρι τοῦδε, ἀλλὰ δὲν εἴχετε ἀκόμη ἀκούσει ἐπισήμως τὴν σχετικὴν τῆς Ἐκκλησίας διδασκαλίαν. Ὅπου δήποτε τῆς ὑφηλίου ὑπάρχουσι Χριστιανοὶ καὶ ἔχουν ναοὺς καὶ ἱερεῖς τελεῖται ἡ θεία Λειτουργία, καὶ γίνονται αὐθημερὸν καὶ συγχρόνως μυριάδες Λειτουργιῶν, κατὰ τὰς ὁποίας ἱερουργεῖται τὸ μυστήριον τῆς Ἁγίας Εὐχαριστίας, καὶ ἁγιάζονται τὰ τίμια δῶρα, καὶ μυσταγωγεῖται ἡ θαυμασία μεταβολὴ τοῦ ἄρτου καὶ τοῦ οἴνου εἰς τὸ σῶμα καὶ τὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ. Τὸ νέον μας λοιπὸν ἐρώτημα εἶναι εἰς ὅλας ταύτας τὰς ἱερουργίας παρίσταται εἷς καὶ ὁ αὐτὸς Χριστός, καὶ εἶναι ἓν τὸ σῶμα καὶ τὸ αἷμα αὐτοῦ εἰς ὅλας τὰς κατὰ τόπους Ἐκκλησίας τῶν Χριστιανῶν; ἢ γίνονται πολλοὶ Χριστοὶ καὶ πολλὰ σώματα Χριστοῦ; Τὴν ἀπάντησιν καὶ ἐδῶ μᾶς δίδει ὁ ἀνωτέρω μνημονευθεὶς Πατριάρχης τῶν Ἱεροσολύμων Δοσίθεος εἰς τὴν *ὁμολογίαν* αὐτοῦ, ἥτις

εἶναι συγχρόνως καὶ ὁμολογία τῆς ὀρθοδόξου ἡμῶν πίστεως. «Καίτοι, « λέγει, ἐν μιᾷ καὶ τῇ αὐτῇ ὥρᾳ γίνονται πολλαὶ ἱερουργίαι εἰς τὴν οἰκουμένην, δὲν γίνονται ὅμως πολλοὶ Χριστοὶ ἢ πολλὰ σώματα Χριστοῦ, ἀλλ᾽ εἷς καὶ ὁ αὐτὸς Χριστὸς εἶναι παρὼν ἀληθῶς καὶ πραγματικῶς, καὶ ἓν εἶναι αὐτοῦ τὸ σῶμα καὶ αἷμα εἰς ὅλας τὰς κατὰ μέρος Ἐκκλησίας τῶν πιστῶν, καὶ τοῦτο ὄχι ὅτι κατέρχεται εἰς τὰ θυσιαστήρια τὸ ἐν τοῖς οὐρανοῖς σῶμα τοῦ δεσπότου Χριστοῦ, ἀλλ᾽ ὅτι ὁ ἄρτος τῆς Προθέσεως ὁ προκείμενος εἰς πάσας τὰς κατὰ τόπους Ἐκκλησίας μεταποιούμενος καὶ μετουσιούμενος μετὰ τὸν ἁγιασμὸν γίνεται καὶ εἶναι ἓν καὶ τὸ αὐτὸ μὲ τὸ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. Διότι ἓν εἶναι τὸ σῶμα τοῦ Κυρίου εἰς πολλοὺς τόπους καὶ ὄχι πολλά, καὶ διὰ τοῦτο τὸ Μυστήριον τοῦτο πρὸ πάντων εἶναι καὶ λέγεται θαυμαστὸν καὶ μόνον διὰ τῆς πίστεως ἀντιληπτόν».

Ὑπολείπεται ἀκόμη νὰ μάθωμεν, ἂν μετὰ τὴν κοινωνίαν τοῦ ἡγιασμένου ἄρτου καὶ οἴνου, παραμένουσιν οὗτοι ὄντες τὸ σῶμα καὶ τὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ. Διότι αἱρετικοί τινες ἀρνοῦνται τὴν διαρκῆ παρουσίαν τοῦ Κυρίου ἐν τῷ μεταβληθέντι ἄρτῳ καὶ οἴνῳ *κατόπιν* τῆς μεταλήψεως ἐξ αὐτῶν ὑπὸ τῶν πιστῶν, ὡς καὶ *πρὸ* τῆς μεταλήψεως. Καὶ τί παραδέχονται λοιπὸν οὗτοι; Ὅτι μόνον ἐν τῇ κοινωνίᾳ, ἤτοι κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς κοινωνίας εἶναι ὁ Χριστὸς παρών. Ἀλλ᾽ ὅτι δὲν ἔχουν καθόλου δίκαιον εἰς τοῦτο ἔχομεν νὰ ἀντιτάξωμεν εἰς αὐτοὺς πρῶτον τὴν μαρτυρίαν τοῦ Κυρίου, ὅστις ὀνομάζει σῶμα ἑαυτοῦ καὶ αἷμά του τὸν ἄρτον καὶ τὸν οἶνον μετὰ τὸν ἁγιασμὸν ἤδη *πρὸ* τῆς μεταλήψεως αὐτῶν ὑπὸ τῶν μαθητῶν του· «τοῦτο, λέγει, ἐστὶ τὸ σῶμά μου· τοῦτό ἐστι τὸ αἷμά » μου». Δεύτερον ἔχομεν νὰ ἐπικαλεσθῶμεν τὴν ἀρχαίαν εὐλαβῆ πρᾶξιν τῶν Χριστιανῶν, οἵτινες παρελάμβανον ἅγιον ἄρτον, ἵνα μεταλαμβάνωσι αὐτοῦ τὰς ἑπομένας ἡμέρας. Τί δὲ κάμνει καὶ σήμερον ἡ Ἐκκλησία, διατηροῦσα ἀρχαῖον αὐτῆς ἔθος; Φυλάττει εἰς τὸ Ἀρτοφόριον ἅγιον ἄρτον καὶ οἶνον, ἐκ τοῦ ὁποίου οἱ ἱερεῖς μεταδίδουσιν εἰς τοὺς βαρέως ἀσθενοῦντας. Τί ἄλλο; Κατὰ τὴν Μ. Τεσσαρακοστὴν εἰς ὡρισμένας ἡμέρας τελεῖ τὴν τόσον κατανυκτικὴν Λειτουργίαν τῶν Προηγιασμένων, ἥτις ὀνομάζεται τοιουτοτρόπως, καθότι ὁ ἄρτος καὶ ὁ οἶνος ἔχουν ἁγιασθῆ προηγουμένως, εἰς ἄλλην προηγηθεῖσαν Λειτουργίαν. Ἡ πρᾶξις αὕτη τῆς Ἐκκλησίας, πρᾶξις ἀδιασπάστως κατερχομένη ἀπὸ τὴν γεραρὰν ἀρχαιότητα τῶν πρώτων χρόνων τοῦ Χριστιανισμοῦ, ἐκφράζει τὴν πίστιν αὐτῆς περὶ τῆς διαρκοῦς παρουσίας τοῦ Χριστοῦ ἐν τῇ Ἁγίᾳ Εὐχαριστίᾳ. Τὴν πίστιν δὲ ταύτην τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας διατυπόνει ὁ προαναφερθεὶς τῶν Ἱεροσολύμων Πατριάρχης Δοσίθεος διὰ τῶν ἑξῆς λέξεων. «Πιστεύομεν, λέγει, ὅτι καὶ *πρὸ* τῆς χρήσεως εὐθὺς μετὰ τὸν ἁγιασμὸν » καὶ *μετὰ* τὴν χρῆσιν τὸ φυλαττόμενον εἰς τὰς ἱερὰς θήκας πρὸς μετάληψιν τῶν μελλόντων νὰ ἀποδημήσωσιν εἶναι ἀληθὲς τοῦ Κυρίου σῶμα, » καὶ κατ᾽ οὐδὲν διαφέρον ἑαυτοῦ, ὥστε *πρὸ* τῆς χρήσεως μετὰ τὸν ἁγιασμόν, *ἐν τῇ* χρήσει καὶ *μετὰ* τὴν χρῆσιν εἶναι κατὰ πάντα τὸ ἀληθὲς » τοῦ Κυρίου σῶμα».